

مدرسه عالی فقه و معارف اسلامی

«بررسی تطبیقی عصمت انبیا از دیدگاه»

(شیخ صدوق، سید مرتضی، علامه طباطبایی و علامه عسکری)

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

در رشته فقه و معارف اسلامی

نگارش: سید یعقوب هاشمی

استاد راهنما؛ حجة الاسلام و المسلمین آقای حسین فقیه

استاد مشاور؛ حجة الاسلام و المسلمین آقای محمد کریمی

اردیبهشت ۱۳۸۵

کتابخانه جامع مرکز جهانی علوم اسلامی
شماره ثبت: ۱۲۴۱
تاریخ ثبت:

□ مسئولیت مطالب مندرج در این پایان نامه ، به عهده نویسنده می باشد.

□ هرگونه استفاده از این پایان نامه با ذکر منبع ، بلاشکال است و نشر آن

در داخل کشور منوط به اخذ مجوز از مرکز جهانی علوم اسلامی است.

تقدیر و تشکر:

در این جا لازم می‌دانم که از مدیریت محترم امور پایان نامه و برنامه‌ریزان مرکز جهانی علوم اسلامی که با درک شرائط و نیاز روز نسبت به بهبود روحیه تحقیق و پژوهش در بین طلاب اهتمام ویژه به خرج داده و در این راستا، تدوین پایان نامه را جزء برنامه‌های اصلی قرار داده‌اند.

همین طور از استاد راهنما، حجة الاسلام و المسلمین آقای حسین فقیه که در طول مدت پژوهش با خلوص نیت و سعه صدر راهنما و راه‌گشای ما بوده‌اند و استاد مشاور حجة الاسلام و المسلمین آقای محمد کریمی، کمال تشکر و سپاسگذاری را دارم و از خداوند متعال موفقیت بیش از پیش خدمت گذاران به مکتب اهل بیت (ع) را مسألت دارم.

اهداء:

این رساله را به ساحت مقدس فاطمه زهرا (س)، ام الائمه (ع) کسی که خداوند
متعال در آیه تطهیر هرگونه عیب و نقص را از او بری دانسته و او اولین شهید راه دفاع
از ولایت می باشد، تقدیم می کنم. امید است که مورد قبول و رضایت آن حضرت قرار
گیرد.

چکیده

مسأله اصلی در این تحقیق بررسی عصمت انبیا (علیهم السلام) از دیدگاه چهار نفر از بزرگان شیعه، شیخ صدوق، سید مرتضی، علامه طباطبایی و علامه عسکری می‌باشد. در فصل اول: کلیات و برخی از واژگان کلیدی بحث ذکر می‌شود، واژه عصمت در لغت به معنای منع کردن و بازداشتن است، و در اصطلاح علم کلام نیز از آن به لطف الهی و ملکه‌ای نفسانی یاد می‌شود که انسان برخوردار از آن را از هرگونه خطا و گناه باز می‌دارد.

در فصل دوم: ادله عقلی و نقلی عصمت انبیا (علیهم السلام) از دیدگاه افراد یاد شده مورد بحث قرار گرفته و روشن گردیده که ادله عقلی و نقلی فراوانی بر عصمت انبیا (علیهم السلام) وجود دارد و عصمت را برای آنها ثابت می‌کند.

در فصل سوم پس از بررسی عوامل مختلف عصمت، رابطه عصمت با اختیار از دیدگاه این چهار نفر مورد بحث و بررسی قرار گرفته است و بیان شده که عصمت با اختیار معصوم منافات ندارد و باعث سلب اختیار از او نمی‌شود، از همین رو عصمت یک نوع فضیلت برای صاحب آن تلقی می‌شود.

در فصل چهارم: قلمرو عصمت انبیا (علیهم السلام) از دیدگاه افراد یاد شده مورد بحث و تحقیق قرار گرفته مبنی بر اینکه قلمرو عصمت انبیا (علیهم السلام) شامل عصمت در تلقی، حفظ و ابلاغ و حی و هم چنین عصمت از هر نوع خطا و گناه می‌شود؛ اما در عصمت از سهو و نسیان میان این چهار شخصیت اختلاف است، شیخ صدوق سهو و نسیان در امور عادی را که مشترک بین پیامبر و سایر مردم است بر پیامبر جایز می‌داند. بر خلاف دیگران که هیچ نوع سهو و نسیانی را بر انبیا (علیهم السلام) جایز نمی‌دانند.

در فصل پنجم: بررسی و نقد برخی از مهم‌ترین شبهات عصمت انبیا (علیهم السلام) بیان شده است.

در فصل ششم به جمع بندی و آوردن خلاصه‌ای از مطالب گذشته پرداخته شده است.

اهدا.....*	
تقدیر و تشکر.....*	
چکیده.....*	
فهرست مطالب.....*	
پیشگفتار:.....	۱

فصل اول: کلیات و مفاهیم

۱- بیان مسأله اصلی:.....	۵
۲- پرسش‌های فرعی:.....	۵
۳- جنبه نوآوری:.....	۵
۴- روش تحقیق:.....	۶
۵- روش و ابزار گردآوری اطلاعات:.....	۶
۶- اهمیت و ضرورت تحقیق:.....	۶
۷- فرضیه:.....	۷
۸- پیشینه بحث:.....	۷
۹- بیان دیدگاه‌های مختلف در رابطه با عصمت.....	۸
دیدگاه امامیه:.....	۹
دیدگاه معتزله:.....	۹
دیدگاه ابو علی جبایی:.....	۹
دیدگاه نظام:.....	۹
دیدگاه خوارج:.....	۱۰

دیدگاه اهل حدیث و حشویه:	۱۰
۱۰- زمان لزوم عصمت	۱۰
۱۱- نگاهی به عصمت انبیا (ع) در منابع امامیه:	۱۱
۱۲- واژگان کلیدی	۱۳
عصمت در لغت:	۱۳
عصمت در اصطلاح:	۱۴
تعریف نبی در لغت:	۱۵
تعریف نبی در اصطلاح:	۱۶
تعریف رسول در لغت و اصطلاح:	۱۶
«خطا» در لغت:	۱۷
«سهو» در لغت:	۱۸
«نسیان» در لغت:	۱۸

فصل دوم: ادله عقلی و نقلی عصمت انبیا (ع)

ادله عقلی عصمت انبیاء	۲۰
مقدمه:	۲۰
۱- دیدگاه شیخ صدوق:	۲۰
۲- دیدگاه سید مرتضی:	۲۲
۳- دیدگاه علامه طباطبایی	۲۴
۴- دیدگاه علامه عسکری	۲۸
۵- بررسی دیدگاه‌ها	۲۹

ادله نقلی عصمت انبیا (علیهم السلام) ۳۲

مقدمه: ۳۲

۱- دیدگاه شیخ صدوق ۳۳

روایت اول: ۳۳

روایت دوم: ۳۵

روایت سوم: ۳۸

روایت چهارم: ۳۹

روایت پنجم: ۳۹

۲- دیدگاه سید مرتضی ۴۱

۳- دیدگاه علامه طباطبایی ۴۱

۴- دیدگاه علامه عسکری ۴۹

۵- بررسی دیدگاه‌ها ۵۴

فصل سوم: عوامل عصمت و رابطه آن با اختیار

مقدمه: ۵۹

عوامل عصمت انبیا (علیهم السلام) ۵۹

۱- دیدگاه شیخ صدوق ۵۹

۲- دیدگاه سید مرتضی ۶۱

۳- دیدگاه علامه طباطبایی ۶۲

الف: نیروی درونی ۶۳

ب: علم ۶۵

ج: علم شهودی	۶۹
د: تسدید الهی	۷۰
۴- دیدگاه علامه عسکری	۷۱
۵- بررسی دیدگاه ها	۷۳
رابطه عصمت با اختیار	۷۹
۱- دیدگاه شیخ صدوق	۷۹
۲- دیدگاه سید مرتضی	۸۰
۳- دیدگاه علامه طباطبایی	۸۱
۴- دیدگاه علامه عسکری	۸۴
۵- بررسی دیدگاه ها	۸۵

فصل چهارم: قلمرو عصمت انبیا (ع)

مقدمه:	۹۰
عصمت در تلقی وحی:	۹۰
۱- دیدگاه شیخ صدوق	۹۰
۲- دیدگاه سید مرتضی	۹۱
۳- دیدگاه علامه طباطبایی	۹۲
۴- دیدگاه علامه عسکری	۹۵
عصمت در حفظ وحی	۱۰۱

عنوان	«فهرست مطالب»	صفحه
۱- دیدگاه شیخ صدوق.....		۱۰۱
۲- دیدگاه سید مرتضی.....		۱۰۲
۳- دیدگاه علامه طباطبایی.....		۱۰۳
۴- دیدگاه علامه عسکری.....		۱۰۴
قلمرو عصمت در تبلیغ و بیان وحی.....		۱۰۶
۱- دیدگاه شیخ صدوق.....		۱۰۶
۲- دیدگاه سید مرتضی.....		۱۰۷
۳- دیدگاه علامه طباطبایی.....		۱۰۸
۴- دیدگاه علامه عسکری.....		۱۱۰
عصمت از گناه.....		۱۱۱
۱- دیدگاه شیخ صدوق.....		۱۱۱
۲- دیدگاه سید مرتضی.....		۱۱۳
۳- دیدگاه علامه طباطبایی.....		۱۱۵
۴- دیدگاه علامه عسکری.....		۱۱۶
عصمت از سهو و نسیان.....		۱۱۸
۱- دیدگاه شیخ صدوق.....		۱۱۸
۲- دیدگاه سید مرتضی.....		۱۲۳
۳- دیدگاه علامه طباطبایی.....		۱۲۶

۱۳۰.....	۴- دیدگاه علامه عسکری
۱۳۴.....	جمع بندی:

فصل پنجم: پاسخ به شبهات

۱۳۷.....	پاسخ به شبهات
۱۳۷.....	مقدمه:
۱۳۷.....	۱- بررسی شبهات عقلی
۱۳۷.....	شبهه اول: عدم فضیلت و برتری انبیا (ع)
۱۳۸.....	جواب شبهه
۱۳۸.....	شبهه دوم: اعتراف به گناه
۱۳۸.....	جواب شبهه
۱۳۹.....	شبهه سوم: عدم امکان عصمت
۱۳۹.....	جواب شبهه
۱۴۰.....	۲- بررسی شبهات قرآنی
۱۴۲.....	شبهه اول
۱۴۳.....	جواب شبهه
۱۴۵.....	شبهه دوم
۱۴۵.....	جواب شبهه
۱۴۵.....	شبهه سوم
۱۴۶.....	جواب شبهه
۱۴۷.....	شبهه چهارم
۱۴۷.....	جواب شبهه
۱۴۸.....	شبهه پنجم
۱۴۸.....	جواب شبهه
۱۵۰.....	شبهه ششم

۱۵۰.....	جواب شبهه.....
۱۵۱.....	شبهه هفتم.....
۱۵۱.....	جواب شبهه.....
۱۵۴.....	شبهه هشتم.....
۱۵۴.....	جواب شبهه.....
۱۵۵.....	شبهه نهم:.....
۱۵۵.....	جواب شبهه:.....
۱۵۷.....	شبهه دهم:.....
۱۵۸.....	شبهه یازدهم:.....
۱۵۸.....	جواب شبهه:.....
۱۶۰.....	۳- پاسخ به شبهات روایی.....
۱۶۰.....	شبهه اول.....
۱۶۰.....	جواب شبهه:.....
۱۶۱.....	شبهه دوم.....
۱۶۱.....	جواب شبهه.....
۱۶۴.....	شبهه سوم.....
۱۶۴.....	جواب شبهه.....

فصل ششم: جمع بندی فصول

۱۶۸.....	نتیجه گیری فصل اول:.....
۱۶۸.....	نتیجه گیری فصل دوم:.....
۱۶۹.....	نتیجه گیری فصل سوم:.....
۱۷۱.....	نتیجه گیری فصل چهارم:.....
۱۷۳.....	نتیجه گیری فصل پنجم:.....
۱۷۴.....	فهرست منابع و مآخذ.....

پیشگفتار:

از آنجا که عنوان این رساله بررسی تطبیقی عصمت انبیا (ع) از دیدگاه شیخ صدوق، سید مرتضی، علامه طباطبایی و علامه عسکری می‌باشد، لازم است ابتدا شخصیت و جایگاه علمی هر یک از این افراد ذکر شود و سپس مسأله عصمت انبیا (ع) از دیدگاه آنها مورد بحث و بررسی قرار گیرد.

۱- شیخ صدوق: محمد بن علی بن حسین بابویه قمی، مشهور به «شیخ صدوق». در سال ۳۰۵ هجری قمری در خاندان علم و تقوی، در شهر قم دیده به جهان گشود. شیخ صدوق از بزرگترین شخصیت‌های جهان اسلام و از برجسته‌ترین چهره‌های درخشان علم و فضیلت است او که نزدیک به عصر ائمه (ع) می‌زیست، با جمع آوری روایات اهل بیت (ع) و تألیف کتاب‌های نفیس و با ارزش، خدمات ارزنده و کم‌نظیری به اسلام و تشیع ارائه کرد.

شیخ طوسی در معرفی شیخ صدوق می‌گوید: او دانشمند جلیل القدر و حافظ احادیث بود. از احوال رجال، کاملاً آگاه و در سلسله احادیث، نقادی عالی‌مقام به شمار می‌آمد. بین بزرگان قم از نظر حفظ احادیث و کثرت معلومات ماندنی نداشت و در حدود سیصد اثر تألیفی از خود به یادگار گذاشته است.^۱

تألیفات فراوان و گوناگون وی در علوم و فنون مختلف اسلامی، هر کدام گوهری تابناک و گنجینه‌ای پایان ناپذیر است که هم‌اکنون نیز با گذشت بیش از هزار سال از تاریخ تألیف آنها، به جای فرسودگی و بی‌رونقی روز به روز به ارزش و اعتبار آنها افزوده شده است. از جمله تألیفات ایشان که در آنها بحث از عصمت انبیا (ع) ذکر شده است. ۱- عیون اخبارالرضا (ع). ۲- اعتقادات صدوق. ۳- الهدایه. ۴- امالی. ۵- کمال الدین و تمام النعمة است.

۱- شیخ طوسی، فهرست نجف، مکتبه المرتضویه، باب میم، باب محمد، ص ۴۴۳، بی تا؛ و احمد بن علی نجاشی،

رجال نجاشی، قم، جامعه مدرسین، ۱۴۰۷ ه. ق.، ص ۲۶۱.

این عالم بزرگ، در سال ۳۸۱ هجری و در سن ۷۶ سالگی دیده از جهان فرو بست و به سرای باقی شتافت.

۲- سید مرتضی: ملقب به ابوالقاسم المرتضی علم الهدی، متولد ۳۵۵ هجری قمری، در بغداد دیده به جهان گشود و در سال ۴۳۶ ق. در سن ۸۱ سالگی دیده از جهان فرو بست. او متخصص در بسیاری از علوم زمان خویش بود و کسی بود که از جهت علم و تقوی در زمان خودش کسی به پایه او نمی‌رسید.

نجاشی در معرفی سید مرتضی می‌گوید: «علی بن حسین بن موسی ملقب به ابوالقاسم المرتضی، جامع همه علوم بود و کسی از جهت علمی در زمان خودش به پایه او نمی‌رسید و حدیث زیاد شنیده و زیاد کرد. او متکلم و شاعر و ادیب بود و از جهت علمی و دینی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار بود و در علوم مختلف تألیفات زیادی از خود به یادگار گذارده است که از جمله آنها الشافی فی الامامة، تنزیه الانبیا، الذخیره فی علم الکلام، امالی، مسائل المرتضی و کتب دیگر می‌باشد.»^۱

علامه حلی نیز در معرفی سید مرتضی می‌گوید: «علی بن الحسین بن موسی ملقب به ابوالقاسم المرتضی علم الهدی، در اکثر علوم کسی به پایه او نمی‌رسید و او جامع همه فضائل بود و بر فضیلت او همه اتفاق نظر دارند. او در علومی مانند: علم کلام، فقه، اصول فقه، ادب، نحو، شعر و لغت پیش قدم بود.»^۲

۳- علامه سید محمد حسین طباطبایی: او در سال ۱۳۲۰ هجری قمری در تبریز دیده به جهان گشود. علامه سید محمد حسین حسینی تهرانی یکی از شاگردان ایشان، در باره مقام علمی و معنوی وی می‌گوید: «باری (واقعاً) حضرت علامه آیتی بود عظیم؛ نه تنها از نقطه نظر فلسفه و احاطه به تفسیر قرآن کریم؛ و فهم احادیث و پی بردن به حاق معنی و مراد، بلکه از جهت توحید و معارف الهیه و واردات قلبیه و مکاشفات توحیدیه و مشاهدات الهیه قدسیه و مقام تمکین و استقرار جلوات ذاتیه در تمام عوالم و

۱- رجال نجاشی، باب عین، باب علی، ص ۲۷۱.

۲- علامه حلی، الخلاصة الحلی، دار الذخائر، قم، ۱۴۱۱ ه. ق. فصل ۱۸، باب علی، ص ۹۵؛ فهرست طوسی، باب

عین، باب علی، ص ۲۸۸.

زوایای نفس نیز آیتی عظیم بود. خلاصه اینکه علامه گذشته از جامعیت در علوم معقول و منقول، جامع بین علم و عمل بود.^۱ ایشان در علوم مختلف اعم از علوم غریبه و غیر غریبه استاد بود. در علومى مانند: رمل، جفر، اعداد و حساب جمل و ابجد و طرق مختلف آن مهارت عجیب داشت و در علم جبر و مقابله و هندسه و علم هیئت قدیم استاد بود. و همچنین در علومى مانند: ادبیات عرب، معانی و بیان و بدیع، فقه، اصول و فلسفه استاد بود و ذوق فقهی بسیار روان و نزدیک به واقع داشت.^۲

علامه تألیفات فراوان دارد و می‌توان از جمله آنها به تفسیر گرانسنگ ایشان، تفسیر المیزان، شیعه در اسلام، آموزش دین، نهایه الحکمة و بدایه الحکمة اشاره کرد.

علامه در سال ۱۴۰۲ هجری قمری در سن هشتاد سالگی دیده از جهان فروبست.^۳

۴- علامه سید مرتضی عسکری: ایشان یکی از علمای معاصر و از دانشمندان برجسته، محقق و خبیر در عصر حاضر به شمار می‌رود که دارای جایگاه علمی معتبر و تألیفات فراوان در علوم اسلامی و تاریخ می‌باشد که می‌توان از جمله تألیفات ایشان به کتابهای نقش ائمه در احیای دین، معالم المدرسین، عقاید الاسلام فی القرآن کریم و کتب دیگر ایشان اشاره کرد.

۱- علامه سید محمد حسین حسینی تهرانی، مهر تابان، باقر العلوم، بی‌جا، بی‌تا، ص ۱۲.

۲- مهر تابان، ص ۱۳.

۳- همان، ص ۱۶.

فصل اول: کلیات و مفاهیم

- ۱- بیان مسأله
- ۲- پرسش‌های فرعی
- ۳- جنبه نوآوری
- ۴- روش تحقیق
- ۵- روش گردآوری اطلاعات
- ۶- اهمیت و ضرورت تحقیق
- ۷- فرضیه
- ۸- پیشینه بحث
- ۹- بیان دیدگاه‌های مختلف در رابطه با عصمت
- ۱۰- زمان لزوم عصمت
- ۱۱- نگاهی به عصمت انبیاء(ع) در منابع امامیه
- ۱۲- واژگان کلیدی

۱- بیان مسأله اصلی:

از آنجا که «مسأله عصمت» انبیا (علیهم السلام) یکی از اصول مهم اعتقادی در نزد شیعه است لازم است که این اصل اعتقادی از این جهت که مبنای بسیاری از مسایل اعتقادی و دینی است، از دیدگاه بزرگان و اندیشمندان شیعه مورد بررسی و تحقیق قرار گیرد تا ضرورت و اهمیت این مسأله هرچه بیشتر روشن شود؛ زیرا درستی و حقیقت بودن بسیار از مسایل دینی و اعتقادی وابسته به این است که انبیا (علیهم السلام) که فرستادگان خداوند متعال برای هدایت بشر هستند، در گرفتن احکام و دستورات خداوند متعال و در حفظ و تبلیغ آن احکام و دستورات به مردم، دچار هیچ گونه خطا، لغزش، سهو و نسیان نشوند. و هم چنین مرتکب هیچ گناهی نیز نشوند؛ زیرا ارتکاب گناه از ایشان باعث نفرت مردم از آنها می شود و سبب می شود که مردم دعوت آنها را نپذیرند. از همین رو، این نوشتار در صدد بررسی این مسأله از دیدگاه چهار نفر از اندیشمندان شیعه از قدما و متأخرین می باشد.

پرسش اصلی در این رساله این است که دیدگاه شیخ صدوق، سید مرتضی، علامه طباطبایی و علامه عسکری در رابطه با عصمت انبیا (ع) چیست؟

۲- پرسش های فرعی:

۱- ادله عقلی و نقلی عصمت انبیا (ع)؟

۲- عوامل عصمت انبیا (ع)؟

۳- رابطه عصمت و اختیار؟

۴- قلمرو عصمت انبیا (ع)؟

۵- شبهاتی عصمت انبیا (ع)؟

۳- جنبه نوآوری:

از مهمترین ویژگی این رساله بررسی مسأله عصمت انبیا (علیهم السلام) از دیدگاه چهار نفر از اندیشمندان شیعه از قدما و متأخرین در یک رساله است که تا هنوز مسأله

عصمت انبیا (علیهم السلام) از دیدگاه ایشان در یک رساله مورد تحقیق و بررسی قرار نگرفته است. و در طول پژوهش محور بحث نظرات این چهار نفر بوده که در ضمن آیات و روایات بیان شده است و سعی و تلاش بر این بوده که تدوین این رساله بصورت علمی و هدفمند باشد و از مطالب و مباحث اضافی حتی الامکان پرهیز گردد. علاوه بر این در فصل پنجم برخی از مهم‌ترین شبهات عقلی، قرآنی و روایی بررسی و نقد شده است.

۴- روش تحقیق:

توصیفی تحلیلی است، که با بیان نظرات و دیدگاه‌های هریک از این چهار اندیشمند شیعه در رابطه با عصمت انبیا (علیهم السلام) و توصیف و تحلیل آن، مسأله عصمت انبیا (علیهم السلام) را مورد تحقیق قرار می‌دهیم.

۵- روش و ابزار گردآوری اطلاعات:

روش گردآوری اطلاعات، روش کتابخانه‌ای است که با مطالعه کتابهای این چهار اندیشمند و کتاب‌های که در این زمینه نگاشته شده است، مسأله عصمت انبیا (علیهم السلام) از دیدگاه ایشان مورد بررسی قرار می‌گیرد. در این تحقیق ترجمه آیات در پاورقی آورده شده است و در ترجمه آیات از ترجمه آقای فولادوند استفاده شده است.

۶- اهمیت و ضرورت تحقیق:

از آنجا که مسأله عصمت انبیا (علیهم السلام) یکی از موضوعات بسیار مهم و اساسی در مباحث اعتقادی و دینی است و صحت و درستی بسیاری از مسایل دینی اعم از اعتقادی، اخلاقی و فقهی وابسته به آن است، لازم بود که از دیدگاه بزرگان شیعه از قدما و متأخرین مورد تحقیق و بررسی قرار بگیرد، تا اینکه هرچه بیشتر جایگاه و مبانی و ادله و قلمرو آن از دیدگاه بزرگان شیعه روشن شود.

شایان ذکر است که تا کنون تحقیقی که از دیدگاه این چهار نفر در یک رساله انجام پذیرفته باشد وجود ندارد، بنابراین لازم و ضروری بود که مسأله‌ای با این اهمیت را از دیدگاه بزرگان شیعه نظیر شیخ صدوق، سید مرتضی، علامه طباطبایی و علامه عسکری

که دو نفرشان از قدما و دو نفرشان از متأخرین بشمار می‌روند مورد تحقیق و بررسی قرار بگیرد.

۷- فرضیه:

از آنجا که خداوند متعال انبیا (علیهم السلام) را برای هدایت انسانها فرستاد و آنها را حجت خویش بر روی زمین قرار داده است، لازم و ضروری است که از هر گناهی اعم از گناه صغیره و کبیره، سهواً و عمداً، و هم چنین از خطا و اشتباه در تمام مراحل وحی پاک باشند و ساحت وجود آنها از سهو و نسیان چه در مسایل دینی و اجتماعی و چه در اموری فردی منزّه باشد تا آن وظیفه خطیری که خداوند متعال به عهده آنان گذاشته است بدون هیچگونه کم و کاستی به انجام رسانند، چرا که انجام وظایف رسالت و نبوت بدون عصمت امکان ندارد. از همین رو، خداوند متعال تمام انبیا (علیهم السلام) را معصوم قرار داد و از این طریق حجت و لطف خویش را بر خلقش تمام کرد و هدایت خود را به مردم رسانیده است.

همه انبیا (علیهم السلام) از دیدگاه این چهار نفر که مسأله عصمت انبیا (علیهم السلام) از منظر ایشان مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد معصوم هستند و ایشان هیچ گونه عیب و نقص و جهلی را بر انبیا (علیهم السلام) جایز نمی‌دانند و انبیا (علیهم السلام) را دارای عصمت مطلقه می‌دانند، به استثنای شیخ صدوق که ایشان قایل به جواز سهو بر پیامبر ﷺ است، البته در اموری که مشترک بین پیامبر و سایر مردم باشد؛ اما در اموری که اختصاص به پیامبر دارد مانند حفظ و تبلیغ وحی سهو و نسیان را بر پیامبر جایز نمی‌داند.

۸- پیشینه بحث:

می‌توان گفت که همه ادیان معتقد به عصمت انبیا (علیهم السلام) در تبلیغ وحی از دروغ و تحریف چه عمدی و چه سهوی می‌باشند؛ به این معنی که انبیا (علیهم السلام) را در تمام مراحل سه گانه وحی [تلقی وحی، حفظ وحی و تبلیغ و تفسیر وحی] دارای عصمت می‌دانند و معتقدند که انبیا (علیهم السلام) در این مراحل مرتکب هیچ گونه خطا